داکتر سید خلیل الله هاشمیان
۲۰۱۵/۰۷/۲۹

توضیحاتی بخدمت محترمه پوهندوی شیماغفوری

در چند موردی که طالب معلومات شده اید، من نظریات خود را منحیث یک شخص و یک عضو پروژۀ تدوین (فرهنگ زبان دری) تقدیم میکنم و امید وارم سایر همکاران اگر خواسته باشند در زمینه اظهار نظر نمایند.

(1منشاء زبانی کلمات: در زبان دری، کلمات زیادی از زبان عربی وامگیری شده که پس از تطبیق مراحل وامگیری جزء زبان دری گردیده، یکتعداد کلمات از زبانهای سانسکریت وامگیری شده، کلماتی از زبان ترکی وامگیری و شامل زبان دری شده، زیرا درتاریخ کشور خود سلاطین ترک نژاد داشته ایم، بعدا مغولها آمدند و یکتعداد کلمات مغولی نیز وامگیری شده، سپس انگلیسها دو صد سال در همسایگی ما قرارداشتند و یکتعداد کلمات از زبان انگلیسی نیز داریم و هم چند کلمه از زبان روسی وامگیری شده است. بیشترین تعداد کلمات وامگیری شده از زبان عربی است. البته منشاء کلمات اجنبی در مقابل هر کلمه در فرهنگ ذکر میشود و این چندان کار مشکل نیست، بلکه در نتیجۀ همکاری بین همکاران پروژه رفع میگردد – بطور مثال وقتی بیک همکار پروژه صدکلمه به ترتیب الفبا سپرده شود، او منشآء هر کلمه را باساس شناخت و معلومات خود درج میکند، سپس همکاران هریک بخش خودرا با چند نفر همکار دیگر رد و بدل میکند و قبل از آنکه آن صد کلمه در فهرست فرهنگ داخل شود ازنظر یکی دو متخصص نیز میگذرد – باین ترتیب مشکل منشاء کلمات رفع و حل میگردد.

(2سوال دوم شما که "آیا ازلحاظ صرف و نحو میتوانیم انواع کلمات را در کتگوری اسم، صفت، قید، فعل و.... بنویسیم ؟" مهم است – بلی ماهیت هر کلمه باید در مقابل هر کلمه باساس دستور زبان دری درج گردد – اصطلاحات دستوری هر کدام بقسم مخفف افاده میشود، مثلا : اسم = ا - صفت = ص – قید = ق وامثالهم . مخففها برای اصطلاحات دستوری باید توسط یک کمیته تثبیت شود – من یک رسالۀ کوچک درین باره نوشته ام و در ظرف همین هفته بهمه اعضای محترم پروژه توزیع و هم در پورتال نشر خواهد شد تا این مخففها بمشورۀ همگان انتخاب و تثبیت گردد- نکتۀ مهم در شناخت اجزای کلام در زبان دری اینست که باید خصلت ساختمانی این زبان در نظر گرفته شود – فرهنگهای ایرانی متاسفانه بخصلت ساختمانی زبان دری/فارسی توجه نکرده ، بلکه برای شناخت اجزای کلام دری/فارسی از دستورهای زبان عربی تقلید کرده اند – شما مثالهای این تقلید را در رسالۀ مختصر خواهید دید.

نکتۀ قابل تامل و ذکر در دستور زبان دری/فارسی اینست که این زبان یک زبان (پیوندی) است، یعنی باایزاد پیشوند ها و پسوند ها به ریشۀ های فعل، کلمات نو و معانی نو بدست می آید – بنابران دستور و اصول ساختمانی زبان دری/فارسی محتاج علم صرف نیست- علم صرف خاصۀ زبان عربی است وضرورت تطبیق صرف بالای کلمات وامگیری شدۀ زبان عربی در زبان دری/ فارسی وجود نداشته، محض ضیاع وقت میباشد .

(3با شما موافقم که این پروژه باید بشکل دیموکراتیک پیش برود، یعنی همکاران ما باید نظر پذیر و انتقاد پذیر باشند، نظرات و پیشنهادات خود را باید آزادانه بنویسیم و بیکدیگر مبادله کنیم و قطعا در فکر خفقان کسی نباشیم – اما از سرتنبه گی، یعنی اصرار بالای نظر خود در صورتیکه علمی و پذیرفتنی نباشد، نیز باید بپرهیزیم.

(4بانظرشما موافقم که "بخاطرنتیجۀ مثبت ، کارمشترک لازم است..." بلی، باید جرئت نظردادن بالای کار همکار شامل درین پروژه راداشته باشیم، زیرا هیچکدام ما "جامع الکمالات" و "مکمل العلوم" نیستیم – قطره قطره دریا میشود - و درین پروژه که یک بحر است باید همه قطره قطره بریزیم تا آنرا پرساخته بتوانیم. نام این پروژه (فرهنگ زبان دری) است، نه فرهنگ هاشمیان یا قیس یا فارانی یا نوری یا معروفی یا انصاری یا غفوری یا واصل و امثالهم، بلکه همه باید دست بهم بدهیم تا برای زبان و فرهنگ یک ملت، ملتیکه همه مدیون آنیم، مشترکا کار کنیم.

جای نهایت مسرت است که دو همکار ماهر و دانشمند این پروژه، انجنیر قیس کبیر و خانم صالحه وهاب واصل، کار بسیار مشکل و طاقت فرسای کامپیوتری و دیجیتال سازی این فرهنگ را بعهده گرفته اند – اینکار بمقایسه با کاری که همۀ ما برای تکمیل سایر وجوه این فرهنگ انجام بدهیم، ناچیزاست. برای موفقیت همه دعامیکنم. با احترام.

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکاری ته رابولي. په دغه پته له موږ سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده ، هیله من یو خپله لیکنه له رالیږلو مخکې په ځیر و لولئ